
*Recenzja Ks. prof. dr hab. Ireneusza Werbińskiego
(Akademia Kopernikańska i Akademia Jagiellońska w Toruniu)
do książki Ks. Władysława Piechoty
„Sylwetka duchowa abp. Bronisława Dąbrowskiego”.*

Ks. Władysław Piechota, *Sylwetka duchowa ks. arcybiskupa Bronisława Dąbrowskiego*

Ks. Władysława Piechota w niniejszej publikacji w sposób ciekawy i oryginalny ukazał duchowość ks. arcybiskupa Bronisława Dąbrowskiego (1917-1997) – orionisty, sekretarza Konferencji Episkopatu Polski w latach 1968-1993.

Nie zorientowany czytelnik, może pytać o motywy zainteresowania autora publikacji osobą Księdza Arcybiskupa? Autor książki był w latach 1987-2020 proboszczem parafii pw. św. Wojciecha w Grodźcu, gdzie urodził się Arcybiskup Dąbrowski. Ks. Piechota podejmował i podejmuje wysiłki ożywiania pamięci w lokalnej społeczności o księdzu arcybiskupie, który zdaniem autora publikacji – choć zasłużony w historii polskiego Kościoła – wydaje się nieco zapomniany i nie w pełni doceniony w rodzimej parafii.

Praca składa się pięciu rozdziałów. Pierwszy opisuje wpływ środowiska rodzinnego, wspólnoty Kościoła, narodu i państwa na życie ks. arcybiskupa. Rozdział drugi ukazuje ks. arcybiskupa jako człowieka. Rozdział trzeci koncentruje się na analizie duchowości w działaniach podejmowanych przez B. Dąbrowskiego - nauczyciela i wychowawcy, reformatora życia zakonnego, dyplomaty kościelnego, pracującego na rzecz dobra Kościoła, narodu i ojczyzny. Rozdział czwarty przedstawia istotę duchowości ks. arcybiskupa i jej specyfikę w aspektach duchowości zakonnej, chrystologicznej, eklezjalnej i maryjnej. Autor w tej części poddał też ocenie wpływ duchowości Prymasa Tysiąclecia na kształtowanie się osobowości ks. arcybiskupa. W piątym rozdziale autor podjął problematykę świętości realizowaną na poszczególnych etapach życia ks. B. Dąbrowskiego: jako kleryka, kapłana i biskupa. Publikację zamyka podsumowanie, w którym autor sformułował wnioski wynikające z analizy i interpretacji materiałów źródłowych i bogatej literatury przedmiotu. Imponująca w swej liczbie i różnorodności bibliografia, potwierdzona licznymi cytatami i przypisami, sprawia, że praca wyróżnia się wnikliwością i akrybią w podejściu do problematyki.

Zainteresowania naukowe, ale również osobowość ks. Piechoty (jest też poetą), są widoczne w obranej drodze i sposobie ukazywania duchowości ks. Arcybiskupa Dąbrowskiego. Publikacja nie jest pisana z zamiarem osiągnięcia kolejnego stopnia lub tytułu naukowego, ale wyrazem szacunku i uznania dla znanego orionisty, dlatego ks. Piechota nie trzyma się ścisłych rygorów, które wyznaczają drogę i sposób pisania prac naukowych. Autor w oparciu o źródła stara się oddać prawdę o księdzu arcybiskupie, a wolność od ścisłych rygorów sprawia, że praca jest oryginalna i ciekawa. Na przykład, uwzględniając fakty historyczne z życia ks. arcybiskupa, ks. Piechota pisze, że „[...] nie rości sobie prawa do chronologicznego opisywania faktów z życia kapłana, uwzględnia jednak konteksty: historyczny, biograficzny, socjologiczny i psychologiczny, uznając ich wpływ na kształtowanie się jego duchowości”. Sformułowanie

to sugeruje, że autor publikacji nie narzuca czytelnikowi swego sposobu myślenia, zachęca do stawiania pytania, co autor miał na myśli?, choć wielu recenzentów takie pytanie uważa za bezpodstawne.

Czytelnik nie otrzymuje w publikacji gotowych i prostych odpowiedzi na temat całościowego i złożonego procesu życia duchowego tego wybitnego orionisty, zaznaczając, że podejmuje jedynie próbę opisu niektórych wymiarów jego „sylwetki duchowej”.

Ks. Piechota bardzo ogólnie we wstępie zastrzega, że „[...] pojęcie duchowości jest wieloznaczne i różnicuje się ze względu na specyfikę ludzkiego życia. Wszystkie fakty z życia ks. arcybiskupa poddaje opisowi z perspektywy teologii duchowości, która zakłada, że człowiek jest *sui generis locus teologicum*”.

Uwzględniając rolę środowisk, w których żył ks. arcybiskup (rodzina, wspólnota Kościoła, naród, państwo), ks. Piechota najbardziej eksponuje znaczenie przynależności B. Dąbrowskiego do Zakonu Orionistów, albowiem B. Dąbrowski – mimo wielu zaszczytnych funkcji i sakry biskupiej – pozostał orionistą, zapatrzonym w Don Orione, na co zwracają uwagę świadkowie jego życia, i co stanowi konstytutywny charakter jego duchowości. To właśnie charyzmat zakonu, a przede wszystkim osoba założyciela była wyznacznikiem drogi do świętości Arcybiskupa.

Znane stwierdzenie „Człowiekiem jestem i nic co ludzkie nie jest mi obce” pochodzi z dramatu *Heauton Timorumenos* napisanego przez starożytnego rzymskiego pisarza Terencjusza, jest cały czas obecne w niniejszej publikacji. Jej autor zadbał także o to, by opisać antropologiczny aspekt duchowości Arcybiskupa Dąbrowskiego realizowany w codziennych relacjach z drugim człowiekiem: matką, zakonnym współbratem, wychowankiem, szkolnym kolegą, hierarchą kościelnym, przedstawicielem władz komunistycznych czy opozycji. Ukazał w ten sposób z jednej strony człowieka z krwi i kości, mierzącego się z różnymi słabościami ludzkiej natury, z drugiej strony – niezłomnego Polaka-orionistę, jałmużnika „Solidarności”.

Z punktu widzenia historyka warto zauważyć, ks. W. Piechota opisał służbę Arcybiskupa Dąbrowskiego w trudnych czasach PRLu. Arcybiskup z racji pełnionej funkcji (sekretarza episkopatu polski) zabiegał o prawa wierzących, brał udział w organizowaniu struktur Kościoła na Ziemiach Zachodnich, w rozmowach polskiego Kościoła z rządem i Watykanem. Zważywszy, że ks. arcybiskup opierał swoją dyplomację na prawdzie, sprawiedliwości, prawie moralnym, boskich przykazaniach, ks. Piechota nazwał go „*Ewangelicznym Dyplomatą*, ukształtowanym w wielkości serca i ducha przez Chrystusa”.

Wnikliwa charakterystyka duchowości ks. arcybiskupa B. Dąbrowskiego pozwoliła autorowi niniejszej publikacji opisać jej najistotniejsze cechy: chrystologiczność streszczającą się w zawołaniu biskupim *Instaurare omnia in Christo*, eklezjalność w duszpasterskiej trosce o budowanie Chrystusowego wizerunku Kościoła, maryjność zakorzenioną w ekonomii zbawienia.

Ks. Piechota cały czas wskazuje na pragnienie świętości obecne w życiu ks. arcybiskupa. Autor zaznacza, że pragnienie to było czymś oczywistym, wynikającym z faktu bycia chrześcijaninem i zakonnikiem.

Warto też zauważyć, że przy całej sympatii do osoby Księdza Arcybiskupa, autor publikacji stara się w sposób krytyczny analizować i oceniać źródła: kazania, przemówienia, konferencje ks. arcybiskupa, jak i świadectwa ludzi związanych z arcybiskupem. To pozwala wnioskować, że obraz ***sylwetki duchowej*** ks. arcybiskupa Bronisława Dąbrowskiego zarysowany w niniejszej publikacji jest w wysokim stopniu obiektywny.

Praca ks. Władysława Piechoty wypełnia w sposób znaczący lukę w polskiej literaturze poświęconej wybitnym Polakom.

Ks. Ireneusz Werbiński
Akademia Kopernikańska i Akademia Jagiellońska w Toruniu